

POWOJENNE DZIEJE WYDZIAŁU ELEKTRYCZNEGO POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ JAKO OBSZAR BADAŃ HISTORYCZNYCH

Bieżący rok przynosi znaczący jubileusz świętowany obecnie przez społeczność akademicką Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej. Oto dokładnie 100 lat temu rozpoczął swój samodzielny, zinstytucjonalizowany byt nasz Fakultet. Pragniemy godnie uczcić wysiłek zarówno antenatów, którym udało się w latach 20. ub. w. zorganizować dydaktykę i badania naukowe w obszarze bardzo szeroko pojmowanej elektrotechniki, jak i ich następców, którzy w czasach II wojny światowej nie zaprzestali szkolenia kadr elektryków tak potrzebnych następnie przy podnoszeniu kraju ze zniszczeń.

Chcielibyśmy również z perspektywy 76 lat rozwoju Wydziału już w okresie powojennym obiektywnie odnieść się nie tylko do momentów znakomitych sukcesów, jakie towarzyszyły losom Jednostki, ale także mniej intensywnego rozwoju, czy nawet zaprzepaszczonego szans. Zadanie to jest trudne i może być zrealizowane w zgodzie z obiektywną prawdą właściwie tylko przez profesjonalnego historyka dysponującego odpowiednim warsztatem naukowym i mającego dystans emocjonalny do bardzo złożonych wydarzeń ostatnich dziesięcioleci, które były naszym udziałem. Niniejsza wypowiedź jest jedynie subiektywnym wskazaniem elementów powojennej historii WE PW (zdaniem autora nie dość rozpoznanych), a także wskazaniem możliwości kolejnych kwerend i źródeł w stopniu niedostatecznym dotąd wykorzystanych.

Sto lat funkcjonowania każdej instytucji skłania do refleksji i podejmowania prób oceny jej dorobku. W przypadku wydziałów wyższych uczelni podobny jubileusz zobowiązuje do szczególnego wysiłku. Wynika to z wielu pól ich aktywności oraz wielokrotnych przemian struktur organizacyjnych. Nie inaczej jest w przypadku Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej. Historia elektrotechniki w murach warszawskiej Alma Mater w sposób naturalny jest opisywana w czterech etapach.

Ten klasycznie przyjmowany podział wiąże się z głęboko różnymi zewnętrznymi okolicznościami funkcjonowania Jednostki. Są to:

- okres fin de siècle wraz z pierwszymi dwiema dekadami XX w.,
- okres od powstania Wydziału Elektrotechnicznego (następnie przemianowanego na Elektryczny) do wybuchu II wojny światowej, czyli lata 1921-1939,
- okres wojny i okupacji,
- czasy współczesne od roku 1945.

Wydawać by się mogło, że upływ lat sprawia, iż pierwsze wyróżnione etapy są szczególnie trudne do opisanego nawet dla profesjonalnego historyka. Jednak subiektywność ocen i emocje towarzyszące reminiscencjom dziejów najnowszych Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej zadanie rzetelnego, naukowego rozpoznania historii współczesnej istotnie utrudniają. Zbliżający się jubileusz 100-lecia mocno społeczność akademicką Wydziału Elektrycznego mobilizuje, by podjąć się tego trudu i pozostawić po sobie coś więcej niż tylko przyczynki i indywidualne wspomnienia. O niektórych trudnościach i szansach, jakie napotyka się na tej drodze – traktuje niniejszy artykuł.

Kreśląc akcenty, pokazując barwne wydarzenia, które stały się udziałem ostatnich dwóch, trzech pokoleń pracowników Wydziału Elektrycznego pracujących już w realiach powojennej Polski, nie sposób rozpocząć analizę bez krótkiej choćby wzmianki o okresie 1939-1945. Odcisnęły one zasadnicze piętno na potencji naukowej i organizacji studiów prowadzonych w murach Wydziału Elektrycznego na wiele dziesięcioleci.

W sierpniu 1939 r. na kadencję do 1941 r. rektorem Politechniki został wybrany prof. Kazimierz Drewnowski. Pod jego kierownictwem pracownicy starali się ratować najcenniejszy dobytek naukowy, gasili pożary wybuchające w wyniku ostrzału terenu Politechniki. Radiostacja nadawcza Zakładu Radiotechniki była ostatnią rozgłośnią działającą w oblężonej stolicy. Początkowo wszelka aktywność dydaktyczna Uczelni została zakazana, jednak zapotrzebowanie okupanta na personel techniczny średniego stopnia sprawiło, że we wrześniu 1940 r. uruchomiono dwuletnią Szkołę Techniczną, a w kwietniu 1942 r. Państwową Wyższą Szkołę Techniczną. Składała się ona początkowo z czterech, następnie pięciu wydziałów, wśród nich elektrycznego, którego kierownikiem był prof. Mieczysław Pożaryski. Oddanie pracowników idei kształcenia studentów na poziomie pozwalającym po wojnie na uznanie ich wykształcenia jako wyższego – inżynierskiego, sprawiło, że została zachowana ciągłość historyczna działalności dydaktycznej i naukowej Jednostki. Wymagało to jednak ogromnej odwagi osobistej. Przykłady postaw charakterystycznych dla ówczesnej kadry dydaktyków Politechniki można długo mnożyć. Prof. Mieczysław Pożaryski we własnym domu w Grodzisku Mazowieckim prowadził tajne nauczanie licealistów i studentów elektryków [7]. Twórca wydziałowej szkoły maszyn elektrycznych prof. Konstanty Żórawski w czasie okupacji hitlerowskiej kierował fabryką przetwórczą surowców chemicznych Rędziny w Rudnikach k. Częstochowy (lata 1942-1945). Cały ten okres pozostawał w ścisłych kontaktach ze studentami Politechniki, których egzaminował z maszyn elektrycznych, wydawał oraz konsultował projekty przejściowe i dyplomowe [5, 25]. Podejmowano też w wielu zespołach prace koncepcyjne nad udoskonaleniem przyszłego politechnicznego nauczania. Okazały się one pomocne przy redagowaniu programów studiów po wyzwoleniu [17, 26].

Wspominając heroiczne często wysiłki nauczycieli akademickich, niewiele uwagi jednak poświęcono dotąd młodzieży, pragnącej za wszelką cenę kontynuować studia, narażającej swe życie w zebraniach tajnych kompletów, wyprawiającej się czasem aż poza granice Generalnej Guberni, aby móc bezpośrednio od głęboko szanowanych przez siebie mentorów zdobywać wiedzę i pogłębiać inżynierskie umiejętności. Uzupełnienie narracji historycznej o te elementy to także zadanie badacza wojennych losów społeczności Wydziału Elektrycznego [...].

Pełny tekst artykułu znajdziecie Państwo na stronach:

<https://www.ee.pw.edu.pl/100-lecie/> w zakładce Aktualności jubileuszowe

lub

<https://www.sigma-not.pl/zeszyt-6532-wiadomosci-elektrotechniczne-2021-5.html>

doc. dr inż. Wojciech Urbański

Prodziekan ds. Studenckich

Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej